

Varro Vooglaid
varro.vooglaid@saptk.ee

Teie: 21.03.2022
Meie: 15.06.2022 nr 7-7/22-168

Vastus distsiplinaarmenetluse algatamise taotlusele

Lugupeetud Varro Vooglaid

Pöördusite 17. märtsil 2022 kohtunike distsiplinaarkolleegiumi poole, paludes hinnangut riigikohtunik Urmas Volensi (UV) käitumisele seoses kommentaari postitamisega sotsiaalmeedias. Leidsite, et tegu on avaliku laimamisega. Samuti palusite hinnangut sellele, kuidas saab Objektiiv väljaandev ja Teie juhitud Sihtasutus Perekonna ja Traditsiooni Kaitseks (SAPTK) loota Riigikohtus ausale kohtupidamisele, kui riigikohtunike seas on inimesi, kes väljendavad avalikult vaenulikke seisukohti.

21. märtsil 2022 pöördusite minu poole taotlusega algatada UV suhtes distsiplinaarmenetlus distsiplinaarkolleegiumile esitatud avalduses nimetatud põhjendustel. Märkite, et Riigikohtu liikme poolt sõltumatu väljaande täiesti alusetu avalik seostamine Vene Föderatsiooni suursaatkonnaga ja seeläbi ühiskondlikult tundlikus küsimuses laimu levitamine on ebaväärakas ega ühti kohtuniku ameti suhtes kehtivate eetiliste standarditega. Teie hinnangul ei kahjusta seesugune käitumine mitte ainult portaali Objektiiv, vaid ka kohtute mainet, seades kahtluse alla kohtunikkonna ausameelsuse, väärikuse ja erapooletuse.

6. aprillil 2022 pöördusin seoses Teie taotlusega kohtunike eetikanõukogu poole arvamuse saamiseks küsimusega, millised on kohtuniku sõnavabaduse piirangud oma seisukoha ja arvamuse avalikul väljendamisel. Eetikanõukogu andis seisukoha¹ 7. juunil 2022.

I Asjaolud

Teie avaldusest lähtudes olen kohtute seaduse (KS) § 91 lõike 3 järgi kogunud tõendeid ja teinud kindlaks järgmised asjaolud:

- Vandeadvokaat ja Tartu Ülikooli õppejõud Carri Ginter (CG) avaldas 1. märtsil 2022 kell 11.42 oma Facebooki (FB) lehel (avalikkusele, st mitte üksnes FB sõpradele) järgmise postituse: „*Oskab keegi öelda, miks sõltumatu Objektiiv Ukraina osas vaikib*”

¹ Seisukoht on kättesaadav aadressil <https://www.riigikohus.ee/et/kohtunike-omavalitsuskogud/kohtunike-eetikanoukogu>.

*kui sukk? Kas maskide kandmise nõue on tõesti suurem inimõiguste teema, kui sõjakuriteod Ukrainas? Üks arvamustlugu ja kogu lugu?*².

- Postitusele järgnes mitmeid kommentaare, sh Objektiivis suhtes väga kriitilisi. 4. märtsil 2022 kell 21.25 lisas UV sinna kommentaari: „*Pikk tänav seda ei telli.*“
- Sellele reageerisite omakorda 4. märtsil 2022 kell 22.11 järgmise kommentaariga: „*Kas sa, Urmas, arvad reaalselt, et Pikk tänav tellib midagi Objektiivist? Või lämised niisama?*“
- 20. märtsil 2022 kell 18.23 lisas UV kommentaari: „*Varro, ma ei arva, et ühestki Pika tänava majast antakse otseselt tellimusi selle kohta, mida Objektiiv avaldab või mitte. Mu kommentaari mõte oli juhtida n.ö ülevõlli nalja vormis tähelepanu sellele, et Objektiivis Eesti riigile pidevalt vastanduv tegevus lõhestab minu hinnangul ühiskonda ja võib seeläbi teenida seeläbi kasvõi kaudselt Venemaa huve. Kommentaar oli kirjutatud vastuseks hea kolleegi C. Ginteri tähelepanekule, et Objektiivis ei kajastata Ukraina sõda ega olnud mõeldud laiemale avalikkusele esitamiseks. Vabandan, kui tundsid end sellest vormist riivatuna.*“
- Sellele vastasite omakorda 20. märtsil 2022 kell 22.58 järgmiselt: “*See on väga mäge, Urmas, kuidas nüüd, kui ma juhtisin su ebaväärikale käitumisele riigikohtu distsiplinaarkolleegiumi tähelepanu, tuled siia oma advokaadikogemusele toetudes nõ damage controli teostama ja räägid mingist ülevõlli naljast. Me mõlemad teame, et sel ei olnud naljaga midagi pistmist, vaid tegu oli lihtsalt pahatahtliku laimamisega – selle sama vaenuliku hoiaku väljendusega, mida oled minu suunal pikka aega väljendanud. Julged teha, julge ka tunnistada. Ehk käitu vähemalt nagu mees.*“

II Etteheited kohtuniku tegevusele

Teie väitel viitab UV kommentaar “*Pikk tänav seda ei telli*” justkui sellele, nagu oleks portaalil Objektiiv varjatud sidemed Pikal tänaval asuva Vene Föderatsiooni suursaatkonnaga (aadressiga Pikk tn 19), Vene Föderatsiooni suursaatkond telliks Objektiivilt seisukohavõtte ja saaks Objektiivis avaldatud vaid sellised seisukohad, milleks on Vene Föderatsiooni suursaatkonna tellimus. Märkite, et need seisukohad on alusetud ja nii Teid, SAPTK-i kui ka Objektiivis mainet kahjustavad.

III UV seisukoht

UV mõõnis, et peab kohtuniku arvestama täiendavate piirangutega väljendusvabadusele. Seejuures sunnivad teie omavahelised varasemad keerulised suhted, erinevad maailmavaatelised arusaamad ja Teie varjamatu antipaatia tema isiku suhtes olema Teiega seonduva suhtes eriti tähelepanelik. UV kinnitas, et ei soovinud kedagi solvata ja on oma kommentaari pärast ka vabandanud. Kindlasti ei mõjuta Teie taotluse või Teiega seotud asjaolud tema objektiivsust õigusemõistmisel ega peaks kahjustama Riigikohtu ja kohtumõistmise mainet.

IV Riigikohtu esimehe pädevus ja UV võimalik distsiplinaarsüütegu

KS § 87 lõike 1 järgi võib kohtunikule distsiplinaarsüüteo eest määrata distsiplinaarkaristuse. Karistada saab kohtuniku distsiplinaarkolleegium (KS § 93). Distsiplinaarmenetluse algatamise õigus on KS § 91 lõikes 2 nimetatud ametiisikutel, sh selle punkti 1 järgi Riigikohtu esimehel kõigi kohtunike suhtes.

² See ja kommentaarid on nähtavad aadressil: <https://www.facebook.com/carri.ginter/posts/2227119847451969>.

Distsiplinaarmenetlus algatatakse, kui ilmnevad distsiplinaarsüüteo tunnused (KS § 91 lõige 1 esimene lause). Distsiplinaarsüütegu on KS § 87 lõike 2 esimese lause järgi kohtuniku süüline tegu, mis seisneb ametikohustuse täitmata jätmises või mittekohases täitmisel. KS § 87 lõike 2 teise lause järgi on distsiplinaarsüütegu ka kohtuniku vääritud tegu. Teie etteheidete ja kindlakstehtud asjaolude järgi saaks UV-d süüdistada õigusemõistmisega seotud kohustuste täitmisest väljapoole jäävas vääritud teos.

Kohtuniku käitumise vääritud hindamisel on kesksel kohal kohtunike eetikakoodeksist³ tulenevad nõuded. Teie arvates on UV rikkunud kommentaari postitamisega eetikakoodeksi punkte 1, 6, 8 ja 31. Seisukoha kujundamisel loen vähemalt kaudselt puudutatuks ka eetikakoodeksi punkti 7.

Eetikakoodeksi asjakohased sätted:

- punkt 1: *kohtunik hoiab kohtunikkonna ausameelsuse ja sõltumatuse mainet;*
- punkt 6: *kohtunik väldib ebasüüdistust kõigis oma tegudes ja mõtteavaldustes. Olles üldsuse valvsa tähelepanu all, peab kohtunik aktsepteerima isiklike piiranguid, mis tavakodanikule võivad koormavad tunduda. Eeskätt peab kohtunik käituma viisil, mis sobib kokku kohtunikuameti vääritudusega;*
- punkt 7: *kohtunik hoidub poliitilisest tegevusest ja poliitilist poolehoidu väljendavatest seisukohavõttudest;*
- punkt 8: *kohtunik on eeskujuks seaduskuulekuses ja õiguskorrast kinnipidamisel;*
- punkt 31: *kohtunik käitub korrektselt ja väljapeetult ning väldib tegevust, mis võib heita varju professionile ja õigusemõistmisele.*

V Riigikohtu esimehe seisukoht ja kaalutlused seisukoha kujundamisel

Võimaliku kohtunikeetikarikkumise kohta leian eetikanõukogu seisukohast lähtudes järgmist:

- UV avaldas seisukohta ühiskondlikult olulisel Ukraina sõja teemal ning seoses Objektiivis teema kajastamata jätmise või piiratud kajastamisega. Minu hinnangul ei saa pidada sellel teemal kommentaari avaldamist iseenesest kohtunikeetikarikkumiseks. Kohtunik võib avaldada sotsiaalmeedia postitusi ja kommentaare ühiskonnaelu teemadel ning osa võtta demokraatlikust debatist. Seejuures võivad need arvamused olla ka kriitilised. Ka kohtunikul on isiklikud arusaamad ja maailmavaade, talle on tagatud sõnavabadus. Kommentaari ei ole põhjust seostada UV õigusemõistmise alase tegevusega.
- Vaidlusalune UV kommentaar oli lisatud Objektiivis suhtes kriitilisele postitusele ega eristunud oluliselt teiste kommentaaride hulgast. Ehkki kommentaar võimaldab Teie järeldust, nagu seostanuks UV Objektiivis tegevust Vene saatkonna tegevusega Eestis, oli see esitatud kujundlikult metafoorina ja ilmselgelt ironilisena, millest lugeja ei pidanud aru saama tõsisest etteheidest või süüdistusest Objektiivis seotuses Vene saatkonnaga. Pigem võis sealt (koostöötajate UV hilisema vabandava kommentaariga) välja lugeda etteheidet, et Objektiivis tegevus võib olla kahjulik Eesti riigile. Avalikkuses olid juba varem korduvalt kõlanud etteheidet nii Objektiivis kui ka Teie venemeelsuses.

³ Kohtunike eetikakoodeks. Vastu võetud 13. veebruaril 2004 kohtunike kolmandal korralisel täiskogul, muudetud 8. veebruaril 2019 kohtunike kaheksateistkümnendal korralisel täiskogul. Arvutivõrgus: <https://www.riigikohus.ee/et/kohtunikuamet/kohtunike-eetikakoodeks>.

Nt 16. veebruaril 2022 avaldas Delfi artikli „Varro Vooglaid on valmis aktsepteerima Venemaa okupatsiooni: ei saa lõputult väita emotsionaalse argumendiga, et tornis peab olema sinimustvalge“⁴. 17. veebruaril 2022 avaldas Postimees teate „Postimees lõpetab saate «Vooglaid ja Lobjakas» edastamise“⁵. UV kommentaar ei eristu seega juba avalikkuses tekkinud arutelust. Seda ei saa pidada ka kohtunikule lubamatuks aktivistlikuks poliitiliseks sõnavõtuks ega eetikakoodeksi punkti 7 rikkumiseks. Pealegi ei ole Objektiiv ennast positsioneerinud poliitilise väljaandena. Objektiivi kodulehel on märgitud, et objektiiv.ee on SAPTK uudiste- ja arvamuspordaal, mis lähtub eesmärgist kaitsta Eesti kultuurilist järjepidevust ning selle aluseks olevaid konservatiivseid väärtusi⁶.

- Mõõnan, et UV kommentaari irooniline toon ja ründav hoiak ei pruukinud olla kohtunikule kohane, ulatudes demokraatliku debati lugupidava iseloomu ja hea maitse piirimaile ning selliselt võis see olla ka mitte kooskõlas eetikakoodeksi punktidega 6 ja 31. Sarnast kriitilist hoiakut saanuks väljendada ka neutraalsemas vormis. Seda enam, et sotsiaalmeedias avaldatud postituste puhul ei oma tähendust, kas kommentaarid avaldatakse avalikkusele või piiratud ringis.

Samas, isegi kui võib näha eetikanormide piiripealset käitumist, ei ole minu hinnangul tegu distsiplinaarsüüdistuse esitamist põhjendava vääritud teoga KS § 87 lõike 2 teise lause mõttes järgmistel põhjustel:

- Ainuüksi FB postitusele iroonilises toonis lisatud kriitiline kommentaar teiste sarnaste kommentaaride seas, mis jagas nagunii avalikus ruumis esindatud hinnanguid ja ei ole seostatav UV kohtnikuametiga, ei ole sedavõrd oluline üleastumine, mis vääriks reageerimist distsiplinaarsüüdistusega.
- Ehkki see ei õigusta UV postituse tooni, tuleb arvestada ka Teie enda avalikku negatiivset ja isegi halvustavat suhtumist UV-sse, mille taga võib näha pikemaajalist isiklikku vaenu. Olles ise äärmiselt kriitiline ja halvustav endale ebasümpaatsete seisukohtade ja inimeste suhtes, tuleb arvestada ka teiste inimeste võimaliku kriitikaga. Portaalis Objektiiv ilmus nimelt 21. märtsil 2022 artikkel „Riigikohtunik Urmas Volens levitab alatut laimu, nagu telliks "Pikk tänav Objektiivist artikleid“⁷. Lisaks olete oma FB lehel avaldanud UV-d halvustavaid postitusi seoses eelnimetatud kirjavahetusega. 13. märtsil 2022 kell 12.00 avaldas ta järgmise postituse CG ja UV kohta: „... Magedad ja madalad mehed. Kusjuures mõlemad on õigusteaduskonna päevilt mu endised kolleegid. Seejuures on tähelepanuväärne, et nii vandeadvokaat Ginter kui ka endine vandeadvokaat Volens on ise palju aastaid laulnud harjumuspäraselt just nimelt neid laule, mida kliendid on kõva raha makstes tellinud. ... pole raske arvata, milline lootus on kohtust õiglust leida, kui isegi riigikohtus on sellised varjamatult vaenulikud inimesed.“⁸ 21. märtsil 2022 kell 10.27 avaldasite oma FB lehel järgmise postituse koos lingiga Objektiivi loole: „Selline alatu käitumine ei ole riigikohtunike puhul vastuvõetav. Kui riigikohus jääb eriarvamusele ja kuulutab selle oma enda inimesele

⁴ <https://www.delfi.ee/artikkel/95932767/varro-vooglaid-on-valmis-aktsepteerima-venemaa-okupatsiooni-ei-saa-loputult-vaita-emotsionaalse-argumendiga-et-tornis-peab-olema-sinimustvalge>.

⁵ <https://www.postimees.ee/7456410/postimees-lopetab-saate-vooglaid-ja-lobjakas-edastamise>.

⁶ <https://objektiiv.ee/portaalist/>.

⁷ https://objektiiv.ee/riigikohtunik-urmas-volens-levitab-alatut-laimu-nagu-telliks-pikk-tanav-objektiivist-artikleid/?fbclid=IwAR1eAKNayI9MsyB4PS_w3QRlvaBRyku5fs-6VlBjC1o4Dwfgxjed7mUAwcQ.

⁸ <https://www.facebook.com/varro.vooglaid/posts/5181018828583128>.

*katet pakkudes vastuvõetavaks, siis saame nii mõndagi teada mitte ainult konkreetse riigikohtuniku, vaid kogu riigikohtu kohta.*⁹ Objektiiv on avaldanud UV halvustavaid ja vaenavaid artikleid ka juba varem. Nt 11. septembril 2020 avaldas Objektiiv juhtkirja „*Riigikohtu mehitamine üksnes liberaalidega on vastuvõetamatu*“¹⁰ ja 28. septembril 2020 ilmus Objektiivis artikkel „*Riigikogu tõestas end uut riigikohtunikku ametisse nimetades taas kummitemplina*“¹¹.

- UV on kasutanud sotsiaalmeediat oma seisukohtade ja arvamuste esitamiseks aktiivselt ka enne kohtunikuks saamist. Ehkki see ei õigusta kohtunikuna päris sama stiili jätkamist, saab ometi arvestada siinkohal, et kommentaar ei olnud tema avaldatuna erakordne ega ootamatu. UV kohtunikustaaž ei ole pikk ja tuleb arvestada tema kogenematust kohtnikuametiga kaasnevate piirangutega harjumisel. Teie avaldus on andnud talle loodetavasti sellekohase õppetunni ja edaspidi sarnaseid intsidente ei toimu.
- Oluline on, et UV on oma kommentaari eest Teie ees 20. märtsil 2022 avalikult vabandanud. Vabandus esitati samas vormis nagu kommentaar, selgitades ühtlasi Teie vaidlustatud kommentaari mõtet ja tausta. Kui kohtunik on käitunud kohatult või postitanud kommentaari, mis on olnud kahemõtteline, on vabandamine asjakohane. Lisaks on UV kinnitanud, et mõistab kohtunikuna vajadust arvestada täiendavate ametikitsendustega väljendusvabadusele ja olla Teiega seonduva suhtes eriti tähelepanelik. Ta ei soovinud kedagi solvata.

Mis puutub Teie muresse, et Teie keerulised suhted UV-ga võivad mõjutada Teie või SAPTK-ga seotud võimalike kohtuasjade lahendamist Riigikohtus, siis usun, et UV taandub vajadusel selliste asjade lahendamisest, samuti saate seda ise taotleda. Ta on kinnitanud, et Teie taotluse ja Teiega seotud asjaolud ei mõjuta tema objektiivsust õigusemõistmisel ega peaks kahjustama Riigikohtu ja kohtumõistmise mainet. Riigikohtus mõistetakse õigust kollegiaalselt ja ei ole põhjust arvata, et Teie suhted UV-ga mõjutaks ülejäänud 18 kohtunikku õigusemõistmisel.

Kokkuvõttes ei pea ma põhjendatuks UV suhtes distsiplinaarsüüdistuse esitamist.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Villu Kõve
Riigikohtu esimees

Teadmiseks:

1. Urmas Volens, riigikohtunik
2. Õiguskantsleri Kantselei

⁹ <https://www.facebook.com/varro.vooglaid/posts/5202216683130009>.

¹⁰ <https://objektiiv.ee/juhtkiri-riigikohtu-mehitamine-üksnes-liberaalidega-on-vastuvõetamatu/>.

¹¹ https://objektiiv.ee/riigikogu-toestas-end-uut-riigikohtunikku-ametisse-kinnitades-taas-kummitemplina/?fbclid=IwAR2htrkJVTYtVLDhhDeR05fHRYTE_i-Dksjeqik1rbPRzKXRW2pzK7zBeNc.